

Анна Чаварга

(Ужгород)

**ПРО ФОНЕТИКО-ОРФОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВИ
ДЕЯКИХ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ УГОРСЬКОЇ РУСИ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.**

У статті розглядаються фонетико-орфографічні особливості мови періодичних видань, які виходили у Буді та на теренах історичного Закарпаття у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. завдяки зусиллям місцевого греко-католицького духовенства, зокрема такі, як «Церковный Вѣстникъ, для Русиновъ Австрийской Державы» (1858 р.), духовно-літературний журнал «Листокъ» (1885–1903 рр.), духовна та повчальна газета для угроруського народу «Наука» (1897–1914 рр.).

Ключові слова: фонетико-орфографічні особливості, літературна мова, історія мови, історичне Закарпаття, періодичні видання, греко-католицьке духовенство.

Серед ряду екстралінгвальних чинників, які мали вплив на розвиток літературної мови на теренах історичного Закарпаття в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст., варто виділити тогочасні періодичні видання, зокрема такі, як «Церковная Газета въ пользу Восточно-Каѳолической Церкви, соединенной съ Римскимъ Патріаршескимъ Престоломъ» (1856–1858 рр.), «Церковный Вѣстникъ, для Русиновъ Австрийской Державы» (1858 р.), «Свѣтъ» (1867–1871 рр.), «Новый Свѣтъ» (1871–1872 рр.), «Сова» (1871 р.), «Листокъ» (1885–1903 рр.), «Наука» (1897–1914 рр., 1918 р.) та інші. По-перше, саме на їх сторінках зародилася полеміка щодо літературної мови місцевого українського населення. По-друге, за відсутності підручників редактори тогочасних періодичних видань бралися за унормування літературної мови,

так, у «Листку» навіть була рубрика «Уроки изъ грамматики русскаго языка» [Л, 1889], яка, на нашу думку, має дещо спільне з працею К. Сабова «Грамматика письменнаго русскаго языка» (1865 р.). По-третє, редакторами більшості періодичних видань були представники місцевого греко-католицького духовенства, що також свідчить про вплив церкви на становлення та розвиток літературної мови українського населення Закарпаття в другій половині XIX – на початку XX ст. Так, священник І. Раковський редагував та видавав спочатку «Церковную Газету...», а згодом і «Церковный Вѣстникъ, для Русиновъ Австрийской Державы», священник В. Гебей редагував часопис «Новый Свѣтъ», священник Є. Фенцик був редактором духовно-літературного журналу «Листокъ», а отець А. Волошин свого часу редагував духовну та повчальну газету для угроруського народу «Наука».

Редакторами часопису «Свѣтъ» спочатку був Ю. Ігнатко, а згодом професори Ужгородської гімназії К. Сабов та В. Кимак [1, с. 81]. Крім того, В. Кимак редагував сатиричну газету «Сова», у якій відстоював мову церковного обряду та піддавав гострій критиці діяльність єпископа Мукачівської греко-католицької єпархії С. Панковича та його сподвижників.

Мова цих періодичних видань є багатим матеріалом для дослідження, адже про періодику Угорської Русі другої половини XIX – початку XX ст. писали Ф. Тіхий, А. Волошин, М. Штець, В. Статєєва та інші. Окремо варто виділити праці П. Лісового, В. Габора, А. Животка.

Мета дослідження: простежити спільні та відмінні фонетико-орфографічні особливості таких періодичних видань, як «Церковный Вѣстникъ, для Русиновъ Австрийской Державы» (1858 р.), духовно-літературний журнал «Листокъ» (1885–1903 рр.), духовна та повчальна газета для угроруського народу «Наука» (1897–1914 рр.). Зауважимо, що вони були вибрані таким чином, щоб можна було встановити, чи змінювалася мова друкованих органів протягом певного відрізка часу, саме тому в дослідженні проаналізовано номери «Церковнаго Вѣстника, для Русиновъ Австрийской Державы», який виходив у 1858 р. та друкувався кирилицею, номери «Листка»

за 1889, 1890 та 1895 рр. та «Науки» за 1912 р. Завдяки цьому охоплено доволі значні часові проміжки.

В цих трьох періодичних виданнях фіксуємо такі фонетико-орфографічні особливості:

- 1) збереження давнього [e] після шиплячих та [j]: *черный, человекъ* [ЦВ, 1858, №1, с. 7], *человѣческій* [ЦВ, 1858, №1, с. 4], *съ женою* [ЦВ, 1858, №6, с. 68], але *Чорконый* [ЦВ, 1858, №2, с. 15]; *чело, шелкъ, желчь* [Л, 1889, №1, с. 9], *чего* [Л, 1890, №1, с. 7], *Черногорию* [Л, 1890, №2, с. 24], *жену* [Л, 1895, №17, с. 202]. В «Науці» спостерігаємо: *человѣкъ* [Н, 1912, №1, с. 3], *чело* [Н, 1912, №12, с. 12], *жена* [Н, 1912, №1, с. 9], але тут же *жона* [Н, 1912, №1, с. 8], *чорнявымъ* [Н, 1912, №1, с. 17], *жолчь* [Н, 1912, №1, с. 24], *жолудокъ* [Н, 1912, №1, с. 25];
- 2) збереження давніх [o] та [e] в етимологічних закритих складах: *конь, волъ, возъ* [ЦВ, 1858, №1, с. 6], *домъ, ночь* [ЦВ, 1858, №2, с. 16]; *вечерь* [Н, 1912, №1, с. 8], *столь* [Н, 1912, №1, с. 9], *на дворъ* [Н, 1912, №1, с. 11], *мостъ* [Н, 1912, №1, с. 15], *въ печь* [Н, 1912, №1, с. 17], *попель* [Н, 1912, №1, с. 19];
- 3) збереження початкового є: *его, емъ* [ЦВ, 1858, №1, с. 1], *една* [ЦВ, 1858, №1, с. 4], *едно, етъ* [ЦВ, 1858, №1, с. 5], *единственнаго* [ЦВ, 1858, №1, с. 6], *еднакожъ* [ЦВ, 1858, №1, с. 4]; *Его* [Л, 1890, №1, с. I], *единосуцна* [Л, 1890, №1, с. 4], *Еленѣ* [Л, 1890, №1, с. 5], *единоплеменниковъ* [Л, 1890, №2, с. 14]; *еднако* [Н, 1912, №1, с. 1], *единъ, его* [Н, 1912, №1, с. 3], *ему* [Н, 1912, №1, с. 3]. Але тут же *однакожъ* [ЦВ, 1858, №1, с. 5], *одинъ* [ЦВ, 1858, №4, с. 26], *одно* [ЦВ, 1858, №4, с. 32]; *однако* [Л, 1890, №1, с. II], *одинъ-два* [Л, 1890, №2,

с. 14]; *одинъ* [Н, 1912, №12, с. 11]. Таким чином, у відсотковому відношенні «Церковный Вѣстникъ, для Русиновъ Австрийской Державы» містить 70.00% форм з початковим *є* і 30.00% – з *о* на початку слова, духовно-літературний журнал «Листокъ» – 66.67% форм з початковим *є* і 33.33% – з *о* на початку, а духовна та повчальна газета для угроруського народу «Наука» – 80.00% форм з початковим *є* і лише 20.00% з початковим *о*.

4) вживання *ѣ*: *лѣтъ* [ЦВ, 1858, №1, с. 4], *хлѣба*, *тѣла*, на *сѣтѣ*, *грѣх*, *вѣ* *человѣцѣ* [ЦВ, 1858, №2, с. 10], на *жницѣ* [ЦВ, 1858, №3, с. 21], *о* *вращѣ*, але тут же *о* *вращѣ* [ЦВ, 1858, №3, с. 17], *вѣ* *дѣлѣ* [ЦВ, 1858, №3, с. 18], *о* *дѣлѣ*, *вѣ* *цѣ* [ЦВ, 1858, №6, с. 68]; *въ* *практикѣ* [Л, 1889, №15, с. 178], на *языкѣ* [Л, 1890, №1, с. II], *въ* *вѣкѣ* [Л, 1890, №1, с. 7], також *въ* «*Листкѣ*» [Л, 1890, №1, с. 8], *хлѣбъ*, *бѣлый* [Л, 1889, №1, с. 9], *лѣтъ* [Л, 1890, №1, с. III], *дѣло* [Л, 1890, №2, с. 14], *критикѣ* [Л, 1890, №2, с. 15], *вѣра* [Л, 1890, №4, с. 44], *по* *дорогѣ* [Л, 1895, №16, с. 170], на *бумагѣ* [Л, 1895, №16, с. 184], але *вѣ* *Богѣ* [Л, 1890, №2, с. 21], *сапоги* на *нозѣ* [Л, 1890, №2, с. 22]; *лѣсовъ* [Н, 1912, №1, с. 1], *вѣрѣ* [Н, 1912, №1, с. 2], *дѣтей* [Н, 1912, №1, с. 3], *тѣлѣ*, *бесѣда* [Н, 1912, №1, с. 7], *въ* *кожусѣ* [Н, 1912, №1, с. 10], *въ* *трафикѣ* [Н, 1912, №1, с. 16], *дѣди*, *свѣтъ* [Н, 1912, №12, с. 1], *хлѣбъ* [Н, 1912, №12, с. 4], *въ* “*Наукѣ*”, на *языцѣ* (тут же *языцы*) [Н, 1912, №1, с. 21], *у* *книзѣ* [Н, 1912, №1, с. 22], на *торзѣ*, тут же *по* *торзѣхъ* [Н, 1912, №1, с. 23], *въ* *молоцѣ* [Н, 1912, №1, с. 25];

5) розрізнення *ї* та *и*, використання літери *ѣ* на позначення звуку [и] переважно в запозиченнях з грецької мови: *міра* (світу) [ЦВ, 1858, №2, с. 11], *миръ* (мир, спокій) [ЦВ, 1858, №4, с. 29]; *миръ* (спокій), *міръ*

(світ), *Владиміръ, бібліи* [Л, 1889, №1, с. 9]; *сѹнодѹ*, але тут же *Синодомѹ* [ЦВ, 1858, №3, с. 29]; *муро* [Л, 1889, №1, с. 9], *Сѹнодѹ* [Л, 1889, №3, с. 33], *сѹмвола, пресвѹтерѹ* [Л, 1890, №1, с. 4];

б) вживання *жд* на місці давнього *dj: *повѹжденными* [ЦВ, 1858, №1, с. 1], *надеждой* [ЦВ, 1858, №1, с. 3], *оѹтвержденной* [ЦВ, 1858, №1, с. 4], *благобгожденїи* [ЦВ, 1858, №2, с. 9], *перерождѹютѹ* [ЦВ, 1858, №2, с. 9], *каждое* [ЦВ, 1858, №2, с. 11]; *каждому* [Л, 1889, №4, с. 43], *рождества* [Л, 1890, №1, с. 5], *убѹждены* [Л, 1890, №2, с. 14], *сужденїе* [Л, 1895, №15, с. 170], *надежда, вражда* [Л, 1895, №16, с. 186]; *враждуе* [Н, 1912, №2, с. 3], *кождому* [Н, 1912, №1, с. 19], але *каждой* [Н, 1912, №12, с. 14], *дождѹ* [Н, 1912, №1, с. 24], *угождати* [Н, 1912, №12, с. 5], *новорожденного* [Н, 1912, №12, с. 6], *дождався*, але *видѹ* [Н, 1912, №12, с. 11] і *виѹ* [Н, 1912, №1, с. 23], *надѹю* [Н, 1912, №1, с. 1];

7) відсутність приставних приголосних: *они* [ЦВ, 1858, №1, с. 2], *отдѹлы* [ЦВ, 1858, №1, с. 3], *отчѹлванїѹ*, *острѹйшаго* [ЦВ, 1858, №2, с. 10], *отѹ*, але тут же *одѹ* [ЦВ, 1858, №2, с. 11], *огнѹ* [ЦВ, 1858, №2, с. 12], *отмѹнены* [ЦВ, 1858, №2, с. 13]; *оттѹнокѹ* [Л, 1889, №4, с. 43], *око – очи* (паралельно вживаються *глазѹ – глаза*), *ухо – уши* [Л, 1889, №6, с. 66], *онѹ, она, оно* [Л, 1889, №№13–14, с. 154], *отвѹчати, отвергѹ* [Л, 1890, №1, с. II], *открыти* [Л, 1890, №1, с. 8], *огонѹ, огня* [Л, 1890, №2, с. III], *овца* [Л, 1890, №2, с. 14]; *онѹ, отѹ* [Н, 1912, №1, с. 3], *овцы* [Н, 1912, №1, с. 5], *огонѹ* [Н, 1912, №1, с. 8], *подѹ оболокомѹ* [Н, 1912, №1, с. 9], *на улиѹу* [Н, 1912, №1, с. 10], *отворяйте* [Н, 1912, №1, с.

11], *безъ угля* [Н, 1912, №1, с. 17], *относися* [Н, 1912, №1, с. 27], *овса* [Н, 1912, №12, с. 32], *острѣ* [Н, 1912, №12, с. 7];

8) рефлексии давньоукраїнських сполук **-ере-, -еле-**: *долгъ* [ЦВ, 1858, №1, с. 6], *продолженіе* [ЦВ, 1858, №1, с. 1]; *недолгое* [Л, 1890, №1, с. II], *должно, выполнить, молчали* [Л, 1890, №1, с. 8], *вполнѣ* [Л, 1890, №2, с. 15]; *толпами* [Н, 1912, №1, с. 9], *долгу* [Н, 1912, №1, с. 16], *вздолжъ* [Н, 1912, №1, с.17], *жолчъ, долго, долгие* [Н, 1912, №1, с. 24], *полного* [Н, 1912, №1, с. 29], *але довженъ* [Н, 1912, №2, с. 2];

9) відсутність спрощення: *вѣстникъ* [ЦВ, 1858, №1, с. 1], *сердце* [ЦВ, 1858, №1, с. 2], *областномѣ* [ЦВ, 1858, №1, с. 6], *праздничный* [ЦВ, 1858, №2, с. 9], *солнце* [ЦВ, 1858, №2, с. 16], *несчастливъ* [ЦВ, 1858, №3, с. 18], *пристрастно* [ЦВ, 1858, №4, с. 29]; *праздновати* [Л, 1890, №1, с. I], *извѣстный* [Л, 1890, №1, с. III], *сердце* [Л, 1890, №4, с. 44], *постной* [Л, 1890, №2, с. 17], *почувствовали* [Л, 1890, №2, с. 21], *счастливые* [Л, 1890, №2, с. 22], *честномѣ* [Л, 1890, №2, с. 23], *страстнымъ* [Л, 1895, №16, с. 170], *чувствовали* [Л, 1895, №16, с. 187]; *постниковъ* [Н, 1912, №1, с. 5], *‘счастливый’* [Н, 1912, №1, с. 7], *сердцахъ* [Н, 1912, №1, с. 8], *празднують, радостну* [Н, 1912, №1, с. 9], *мѣстнѣ* [Н, 1912, №12, с. 3], *солнца* [Н, 1912, №12, с. 5];

10) наявність неповноголосних форм: *глагами* [ЦВ, 1858, №2, с. 9], *гладомъ* [ЦВ, 1858, №5, с. 35], *въ срединѣ* [ЦВ, 1858, №2, с. 16], *чрезъ, главному, хладности* [ЦВ, 1858, №3, с. 20], *але городъ* [ЦВ, 1858, №3, с. 24]; *врагами* [Л, 1890, №1, с. 10], *вражью* [Л, 1890, №2, с. 14], *вражимъ* [Л, 1895, №18, с. 206], *главное* [Л, 1890, №1, с. 7], *главную*

[Л, 1890, №2, с. 15], *градъ* [Л, 1890, №1, с. 3], але *молокомъ* [Л, 1890, №1, с. 6], *со стороны* [Л, 1890, №2, с. 14], *берегами* [Л, 1890, №2, с. 19], *въ молодости* [Л, 1890, №4, с. 44], *вх головѣ* [Л, 1890, №2, с. 22], також зустрічаємо паралельне вживання *гладокъ*, *голодки* і *голодко* [Л, 1890, №1, с. 11], *гладомъ* і тут же *голодъ*, *голодаю* [Л, 1890, №2, с. 22].

Натомість в «Науці» фіксуємо такі повноголосні форми: *молока* [Н, 1912, №1, с. 1], *голосъ* [Н, 1912, №1, с. 5], *у воротниці* [Н, 1912, №1, с. 6], *черезъ*, *морозъ* [Н, 1912, №1, с. 8], *колода* [Н, 1912, №1, с. 10], *городъ* [Н, 1912, №1, с. 11], *сторонахъ* [Н, 1912, №1, с. 12], *берегамъ* [Н, 1912, №1, с. 13], *коровы* [Н, 1912, №1, с. 22], *здоровый* [Н, 1912, №1, с. 23], *золота* [Н, 1912, №12, с. 4], *пороху* [Н, 1912, №12, с. 5], *ворожу* [Н, 1912, №12, с. 11], *второкъ*, *сорокъ*, *середу*, *березу* [Н, 1912, №12, с. 12], але *предлата* [Н, 1912, №1, с. 2]. У відсотковому відношенні «Церковный Вѣстникъ, для Русиновъ Австрийской Державы» містить всього 14.29% повноголосних форм і 85.71% неповноголосних, духовно-літературний журнал «Листокъ» – 52.04% повноголосних форм і 47.06% неповноголосних, а духовна та повчальна газета для угроруського народу «Наука» – 94.74% повноголосних форм і лише 5.26% неповноголосних.

- 11) вживання дієприкметників та дієслів минулого часу на **л, в**: *желалъ*, *восходилъ* [ЦВ, 1858, №2, с. 9], *скакалъ*, *игралъ* [ЦВ, 1858, №2, с. 10], *изволилъ* [ЦВ, 1858, №3, с. 20], але *замѣнилъ* [ЦВ, 1858, №1, с. 1], *звѣжилъ* [ЦВ, 1858, №1, с. 4], *принялъ* [ЦВ, 1858, №1, с. 2], *вспомнилъ* [ЦВ, 1858, №2, с. 10]; *защилъ* [Л, 1890, №1, с. I], *рѣшилъ*, *предложилъ*, *пригласилъ*, *читалъ* [Л, 1890, №1, с. II], *толковалъ* [Л, 1890, №1, с. 8], *создалъ*, *сотворилъ* [Л, 1890, №4, с. 44]; *прилетѣвъ* [Н, 1912, №1, с. 1], *ишовъ*, *заспавъ*, *видѣвъ*, *доношовавъ*, *высвободивъ*

[Н, 1912, №1, с. 3], *учинивъ, ъмивъ* [Н, 1912, №1, с. 4], *мавъ, спознавъ* [Н, 1912, №1, с. 5];

- 12) позначення м'якості сонорного [л] в декотрих словах: *саля* (зал), *польна, лѣнія* [Л, 1890, №1, с. III], *послѣ, больнищу, богадѣльню* [Л, 1890, №1, с. 4]. У «Науці» навпаки відсутнє позначення м'якості сонорних [р] і [л] у декотрих словах, переважно запозичених: *фалишивый* [Н, 1912, №2, с. 2], *затабелованыи* [Н, 1912, №1, с. 10], *ратунку* [Н, 1912, №1, с. 8], *финландцевъ* [Н, 1912, №12, с. 4], але *бухгалтерія* [Н, 1912, №12, с. 3];
- 13) використання літери ѳ на позначення латинського звуку [th] або грецького [θ]: *кад.олическихъ* [ЦВ, 1858, №2, с. 11], але тут же *католическаго* [ЦВ, 1858, №3, с. 17], *кад.ѳдрѳ* [ЦВ, 1858, №2, с. 16], *ѳомынной* [ЦВ, 1858, №3, с. 19]; *орѳографіи, ѳеодоръ, ѳванасій* [Л, 1889, №3, с. 32], *ѳерезія* [Л, 1889, №4, с. 45], *ѳивейскій, ѳиваидѣ* [Л, 1890, №2, с. 15], *на ѳонѣ* [Л, 1890, №2, с. 16]; *ариѳметика* [Н, 1912, №12, с. 3], *Виѳлеемска* [Н, 1912, №1, с. 9];
- 14) збереження написання ѣ та ѣ вкінці слів: *совѣтовъ, отовѣзомъ, совѣтовъ* [ЦВ, 1858, №1, с. 3], *ѣтъ, пѣнь* [ЦВ, 1858, №2, с. 9], *ѳунгваръ* [ЦВ, 1858, №2, с. 13], *ѳоифъ* [ЦВ, 1858, №1, с. 5], *ѳракъ* [ЦВ, 1858, №3, с. 17]; *Иванъ, Ужгородъ, братъ, одинъ, предметъ* [Л, 1889, №4, с. 43], *отець, рѣчь* [Л, 1889, №4, с. 44], *Стефанъ Панковичъ, одѣжь, жаль, любовь, есть* [Л, 1889, №4, с. 45]; *Унгаръ* [Н, 1912, №1, с. 1], *подасть, рядъ, филлировъ* [Н, 1912, №1, с. 2], *Богъ* [Н, 1912, №1, с. 5], *радость* [Н, 1912, №1, с. 9], *Будапештъ* [Н, 1912, №1, с. 11];
- 15) використання літер ѣ та ѣ для позначення на письмі роздільної вимови звуків: *нзѣжнѣти, обѣмъ* [ЦВ, 1858, №1, с. 3]; *съ пѣяницами* [Л, 1889, №3, с. 33], *съ ѣдень, съ ѣли* [Л, 1890, №1, с. III], *въедно* [Л,

1890, №1, с. 6]; *въедно* [Н, 1912, №12, с. 3], *съ ъсное* [Н, 1912, №12, с. 14], *напъеся* [Н, 1912, №12, с. 15], натомість в декотрих словах відсутнє графічне позначення роздільної вимови звуків, наприклад, *розвязати* [Н, 1912, №12, с. 5], *не памятавъ, пятницю* [Н, 1912, №12, с. 11], *вються, мясо* [Н, 1912, №12, с. 14].

Отже, мова газети «Наука», яка виходила на теренах історичного Закарпаття наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст., на відміну від мови вказаних газет та журналів другої половини ХІХ ст., зокрема «Церковнаго Вѣстника, для Русиновъ Австрийской Державы» та «Листка», зазнала певної демократизації, що, відповідно, проявлялося у поступовому переході від канонічних книжних форм до форм живорозмовних. Якщо у «Церковному Вѣстнику, для Русиновъ Австрийской Державы» (1858 р.) та духовно-літературному журналі «Листокъ» (1885–1903 рр.) намагалися дотримуватися норм так званого «общерусскаго языка», то вже редактори духовної та повчальної газети для угроруського народу «Наука» (1897–1914 рр.) послідовно орієнтувалися на живу розмовну мову. Зауважимо, що мова «Науки» хоча і не була досконалою, в ній ще є багато «традиційних» рис, але на відміну від мови двох попередніх видань, вона могла бути зрозуміла майже кожному закарпатцеві. Так, на прикладі цих періодичних видань ми можемо чітко окреслити дві паралелі розвитку літературної мови українців Закарпаття другої половини ХІХ – початку ХХ ст.: перша – з урахуванням рис живої розмовної мови, і друга – домінантна, що полягала у дотриманні існуючої літературної традиції та орієнтації на «великорущину», що по суті спричинило появу такого мовного покруча, як язичіє.

Перспективи подальших наукових досліджень вбачаємо в описі морфологічних особливостей мови вказаних періодичних видань, що виходили на теренах історичного Закарпаття у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тіхий Ф. Розвиток сучасної літературної мови на Підкарпатській Русі / Переклад з чеської та післямова Л. Белея, М. Сюська. Ужгород, 1996. 226 с.

СКОРОЧЕННЯ НАЗВ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- ЦВ** – Церковный Вѣстникъ, для Русиновъ Австрійской Державы / Отвѣтственный Редакторъ: Іоаннъ Раковскій, Епархіи Мукачевской Священникъ. Будинь: Типографія и. ц. Оуниверситета Пештянскаго, 1858.
- Л** – 1) Листокъ. Духовно-литературный журналъ / Отвѣтственный Редакторъ: Евгений Фенцикъ. Унгварь: Книгопечатня Іосифа Фейшиша ст. въ Унгварѣ, 1889. Годъ V.
- 2) Листокъ. Духовно-литературный журналъ / Отвѣтственный Редакторъ: Евгений Фенцикъ. Унгварь: Книгопечатня «КЕЛЕТЪ» въ Унгварѣ, 1890. Годъ VI.
- 3) Листокъ. Духовно-литературный журналъ / Отвѣтственный Редакторъ: Евгений Фенцикъ. Унгварь: Книгопечатня Варо. Іегера въ Унгварѣ, 1895. Годъ XI.
- Н** – Наука. Духовна и поучительна газета для угро-руського народа. Унгварь, 1912. Годъ изданія XVI.

Anna Chavarha

**ABOUT THE PHONETIC AND ORTHOGRAPHIC FEATURES OF THE
LANGUAGE OF SOME PERIODICALS OF HUNGARIAN RUS
OF THE SECOND HALF OF THE XIX – THE EARLY XX CENTURY**

This article considers the phonetic and orthographic features of some periodicals, that were published in Buda and on the territory of historical Transcarpathia in the second half of the XIX – the early XX century thanks to the efforts of the local Greek Catholic clergy, in particular «Tserkovnyi Visnyk dlia Rusynov Avstriiskoi Derzhavy» (1858), «Lystok» (1885–1903) and «Nauka» (1897–1914).

Key words: phonetic and orthographic features, literary language, history of the Ukrainian language, historical Transcarpathia, periodicals, Greek Catholic clergy.

Анна Чаварга

**О ФОНЕТИКО-ОРФОГРАФИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЯХ ЯЗЫКА
НЕКОТОРЫХ ПЕРИОДИЧЕСКИХ ИЗДАНИЙ
УГОРСКОЙ РУСИ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XIX – НАЧАЛА XX В.**

В статье рассматриваются фонетико-орфографические особенности языка периодических изданий, выходивших в Буде и на территории исторического Закарпатья во второй половине XIX – начале XX в. благодаря усилиям местного грекокатолического духовенства, в частности «Церковный Вѣстникъ, для Русиновъ Австрийской Державы» (1858 г.), духовно-литературный журнал «Листокъ» (1885–1903 гг.), духовная и поучительная газета для угрорусского народа «Наука» (1897–1914 гг.).

Ключевые слова: фонетико-орфографические особенности, литературный язык, история украинского языка, историческое Закарпатье, периодические издания, грекокатолическое духовенство.